

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهرستان فسا

مرکز آموزشی درمانی بیمارستان حضرت ولی عصر (عج)

آشنایی با انواع سرطان

آموزش به بیمار

تهیه و تنظیم : رزیتا بفتی زاده

سوپروایزور آموزشی

مشاور علمی : دکتر محمد کاظم وکیل

فوق تخصص فون و انکولوژی

بهمن ۱۳۹۷

جسم انسان از میلیونها میلیون سلول تشکیل شده است که در کنار هم ، بافتهایی مانند ماهیچهها ، استخوان و پوست را می سازند. اغلب سلولهای طبیعی بدن در پاسخ به تحریکاتی که از داخل و خارج بدن به آنها وارد می شود، رشد و تولیدمثل می کنند و در نهایت می میرند. اگر این فرآیند در مسیر تعادل و صحیح خود اتفاق بیفتد ، بدن سالم می ماند و عملکرد طبیعی خود را حفظ می کند . اما مشکلات ، زمانی شروع می شود که یک سلول طبیعی دچار " جهش " و یا تغییر شده و به سلول سرطانی تبدیل می شود .

نحوه پیدایش سرطان

یک سلول طبیعی ممکن است بدون هیچ دلیل واضحی به یک سلول سرطانی تبدیل شود، ولی در اغلب موارد ، تبدیل در اثر مواجهه مکرر با مواد سرطانزا مانند الکل و دخانیت صورت می گیرد. شکل ظاهری و نیز عملکرد سلولهای سرطانی شده با سلولهای طبیعی تفاوت دارد. جهش یا تغییر ایجاد شده در ماده ژنتیکی سلول (مسئول کنترل شکل ظاهری و عملکرد سلول) اتفاق می افتد سپس آن سلول با سلولهای سالم کنار خود تفاوت می یابد و دیگر کار سلولهای طبیعی بدن را انجام نمی دهد.

این سلول تغییر یافته از سلولهای همسایه اش جدا می شود و نمی داند چه زمانی رشدش باید به پایان برسد و بمیرد. به عبارت دیگر سلول تغییر یافته از دستورها و علائم داخلی که سلولهای دیگر در کنترل آنها هستند، پیروی نمی کند و به جای هماهنگی با سلولهای دیگر خودسرانه عمل می کند .

بدخیم شدن سرطان

وقتی سلول " جهش یافته " تقسیم می شود ، به ۲ سلول جدید " جهش یافته " تبدیل می گردد و این فرآیند به همین ترتیب ادامه می یابد تا همان یک سلول مودی به توده ای از سلولها که تومور نامیده می شود، تبدیل می گردد. گاهی این تومورها ، خوش خیم بوده و رشد نمی کنند. ولی در صورتی که سلولهای تومور رشد کنند و تقسیم شوند و سلولهای طبیعی اطراف خود را از بین ببرند و به نقاط دیگر بدن هم دست اندازی کنند، تومور بدخیم محسوب می شود. بزرگترین خطر تومورهای بدخیم ، توانایی آنها در حمله به بافتهای سالم و پخش شدن در بدن است و این همان متاستاز سرطان است. هر چه تومورها رشد کنند و بزرگتر شوند، جلوی رسیدن مواد غذایی و اکسیژن را به سلولهای سالم می گیرند و با پیشرفت سرطان ، سلولهای سالم می میرند و عملکرد و سلامت بیمار از بین می رود. اگر جلوی این فرآیند گرفته نشود، سرطان به مرگ می انجامد .

علائم هشدار دهنده سرطان

- ❖ خونریزی غیر طبیعی در هر نقطه از بدن.
  - ❖ پیدایش هرگونه توده سفت سلولی در زیر پوست، مثلا در سینه یا نقاط دیگر.
  - ❖ پیدایش زخمی که به آسانی بهبود نمی‌یابد (بویژه در اطراف زبان، دهان و لبها)
  - ❖ سوء هاضمه دائمی
  - ❖ تغییراتی در وضع خالها یا زگیل از قبیل تغییر رنگ، بزرگ شدن، خارش، دردناک شدن و یا خونریزی از آنها که به مدت طولانی ادامه یابد.
  - ❖ پیدایش آشفستگی در اعمال روده‌ها یا مثانه که با درمانهای عادی بهبودی نیابد.
  - ❖ سرفه، گرفتگی صدا و یا مشکل شدن عمل بلع به مدت طولانی.
- اگر هر یک از این علائم فوق بیش از دو هفته ادامه یابد، باید بیمار تحت بررسی تخصصی قرار گیرد. البته در بیشتر موارد این علائم حاکی از وجود سرطان نیستند.

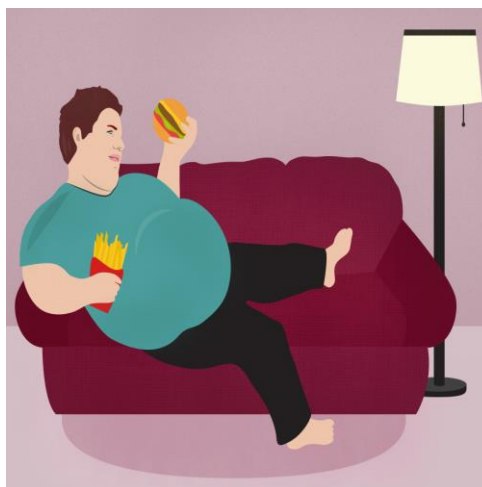
انواع سرطانها

اغلب سرطانها به سه دسته عمده تقسیم می‌شوند :

کارسینوم : شامل سرطانهایی می‌شود که از سلولهایی که سازنده پوست هستند (مثل سرطان پوست) و یا لایه داخلی اعضا را می‌پوشانند (مثل سرطان ریه) و یا سازنده غدد هستند (مثل سرطان سینه) منشا می‌گیرد.

سارکوم : این دسته سرطانهایی هستند که از بافت همبند مثل غضروف، استخوان و ماهیچه منشاء می‌گیرند. از این رو سرطان استخوان یا سرطان ماهیچه را در هر نقطه از بدن سارکوم می‌گویند.

لوسمی و لنفوما : شامل سرطانهایی است که از سلولهای تشکیل دهنده خون و سلولهای ایمنی منشاء می‌گیرند.

راههای پیشگیری

پیشگیری اولیه از سرطان با اجتناب از عامل مسبب یا مصرف ماده‌ای که مانع از پیدایش فرایند بدخیمی می‌شود، صورت می‌گیرد و شامل اقداماتی برای کاهش خطرات شیوه زندگی (اجتناب از توتون، مصرف غذاهای کم چرب و غنی از فیبر، استفاده از کرم ضد آفتاب) و مصرف عوامل پیشگیری شیمیایی است. عوامل پیشگیری شیمیایی داروها یا ریز مغذیها (مواد معدنی یا ویتامینها) هستند. عوامل زیر نیز در پیشگیری از سرطانها موثرند.

- *عدم استفاده از مشروبات الکلی و دخانیات.
- *مصرف غذاهایی که به صورت آب‌پز تهیه می‌شود.
- *عدم استفاده از غذاهایی که آثار سوختگی در آنها نمایان است.
- *استفاده از سبزیجات و انواع میوه‌ها
- *استفاده کمتر از گوشت قرمز
- *رعایت کامل امور بهداشتی

درمان

امروزه اکثر سرطانها درمان قطعی ندارند اما برای جلوگیری از رشد و پیشرفت آنها از روشهای جراحی، پرتو درمانی، شیمی درمانی، هورمون درمانی، پیوند مغز استخوان و ... استفاده می‌شود. البته یافته‌های جدید زیست‌شناسی سلولی تومور در روشهای درمانی ترکیبی طی یک برنامه هماهنگ مورد بهره برداری قرار می‌گیرند.